

DEN NORSKE KIRKE

Hamar biskop

Hamar bispedømmeråd

Kultur-og Kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 15.04.2009

Vår ref: 09/90-3 ABA

Deres ref:

Høringsuttalelse fra Hamar biskop og Hamar bispedømmeråd - "På livets vei - Pilegrimsmotivet - et nasjonalt utviklingsprosjekt"

Basis for denne høringsuttalelse

Hamar biskop, Hamar bispedømmeråd og pilegrimspresten i Hamar bispedømme har lest utredningen *"På livets vei – Pilegrimsmotivet – et nasjonalt utviklingsprosjekt"*.

Hamar bispedømme ble tildelt pilegrimsprest i full stilling i 1998, og har arbeidet med pilegrimstradisjonen på ulike måter i alle disse år. Fokus for dette arbeidet har vært å stimulere til bruk av veiene lokalt for alle aldersgrupper og til samarbeid med ulike lag og foreninger. Samarbeidet med kirke / skole har vært meget viktig. At pilegrimsveiene brukes lokalt er en forutsetning for at de kan føre de såkalte "langvandrerne" til Nidaros. Vi har i vår høringsuttalelse vektlagt det som særlig angår vårt bispedømme, men selvsagt sett i en helhetlig forståelse av den nasjonale satsing som foreslås i utredningen.

Innledende kommentarer og vurderinger

Vi er meget positive til at KKD tar et så omfattende initiativ for å styrke pilegrimsarbeidet i landet. De tiltak som foreslås ser vi som en nødvendig videreføring av engasjement som Den norske kirke, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning har hatt siden tidlig på 1990-tallet. Vi vil derfor slutte opp om det positive i utredningen og mener at hovedlinjene i alle de tiltak som foreslås vil gagne pilegrimssaken. Særsilt slutter vi oss til de forslag til tiltak som er skissert innenfor vårt bispedømme.

Vi har derimot registrert at mye av pilegrimssatsningen som både Den norske kirke og andre har gjort i perioden 1994 – 1998 er både mangelfullt, tilfeldig og unøyaktig beskrevet og likeså beskrivelsen av status pr. dato på pilegrimsfeltet er mangelfull. Utredningens svakeste side er at den ikke reflekterer inn all den erfaring og tenkning som er gjort konkret med pilegrimsvandringer i Norge etter at interessen for vandringer økte utover 1990-tallet. Utredningen har malt "pilegrimslandskapet" bredt i det ytre, men ikke gått inn og ned i dybden når det gjelder bakgrunn for at pilegrimen begynte å vandre igjen, hvem som vandrer og bakgrunnen for omfanget av vandrere / vandringer osv.

Å ha kunnskap om dette er en viktig forutsetning for å utvikle pilegrimsarbeidet videre i vårt land. Vi er klar over at det foreligger lite faktisk tallmateriale, men her er mye erfaring som kunne vært reflektert inn i utredningen. Nærmere 90 % av de 48 kirkelige

fellesrådsområder i vårt bispedømme gjennomfører årlig ulike vandring. Det er derfor en stor mangel at disse og andre menigheter/kirkelige fellesrådsområder som har merkede pilegrimsveier, ikke er høringsinstanser for "På livets vei".

Et hovedsynspunkt i vår høringsuttalelse vil være at det arbeid som gjøres langs veiene lokalt må vurderes høyt, stimuleres og styrkes slik at utredningens første uttrykte visjon om at "*Pilegrimsvandring vil i framtida få stor betydning for alle menneskers liv*" kan bli nådd. Dette er videre en viktig forutsetning for at den andre visjonen kan virkeliggjøres, nemlig at "*Den nasjonale pilegrimssatsingen skal bidra til at Trondheim / Nidaros i 2030 skal fremstå som et av de viktigste pilegrimsmål i Europa*". (side 10).

Den ideologiske forutsetningen for pilegrimsengasjementet

Pilegrimsleden slik den fremstår pr dato, kjennetegnes ved at både natur, religion, historie og kultur forenes og pilegrimsvandring er utvilsomt den form for vandring som har flest dimensjoner i seg. Det er de immaterielle verdier som gir hele denne satsingen en fremtidig bærekraft. Her er ligger det grunnlag for å videreutvikle det tverrfaglige og den brede tilnærming som pilegrimsleden representerer. Her kan kirke, religion og livssyn, naturvern og kulturminneforvaltning, folkeminne og lokalhistorie, turisme og reiseliv med mer oppleves integrert i hverandre og hver for seg på en helt unik måte, og som det ikke finnes paralleller til i vårt samfunn.

Målsetningen for hele satsingen må avspeile i større grad bredden og samspillet mellom både de immaterielle og materielle verdier. Det gjelder å øke både forståelse for, oppslutning om og bredere implementering av de religiøse og kulturelle verdier som er knyttet til bruk av pilegrimsleden. Slik vil pilegrimsleden være en arena hvor den tverrfaglige tilnærming til hver enkelt sektor vil styrke og berike hverandre. Her er en arena for livstolkning og livskvalitet i en tid med mange og stadig nye utfordringer som må løses sammen for fellesskapets skyld.

Om pilegrimsforståelsen

Et sentralt spørsmål er hvem er pilegrimen" som skal vandre pilegrimsleden mot Nidaros? Vi mener å lese i utredningen en altfor individuelt forstått pilegrimsforståelse som er snevert orientert omkring personlige opplevelser, med tendenser til verdensflukt (side 11-12) Dette skyldes ikke minst en altfor ensidig vektlegging på en bestemt "teologi" om pilegrimen, den svenske modell med de såkalte 'syv nøkkelordene' – som det gjentatte ganger henvises til. Det er en teologi som allerede er kritisert både for å ha en feil historisk analyse av pilegrimen og en ensidig negativ samfunnsanalyse. Faren er å gjøre pilegrimen altfor konform.

En pilegrimsvandring er ingen flukt fra livet, men en vei inn i livet ved å la alle dets utfordringer oppdages og løses for enkeltmennesket så vel som for fellesskapet. Når man under beskrivelsen av trendene innfor reiselivet (s 120ff) synes å bøye seg for nødvendigheten av å etterkomme et tilbud for mennesker som har "gått veien fra en kollektiv tankegang til en individualisert ytringsform", mener vi at pilegrimstanken kan gi viktige føringer som endrer en slik utvikling.

En vesentlig endring av livsopplevelsen til mennesker siden de første pilegrimsvandring tok til i nyere tid, er miljøutfordringen som berører oss alle på lik linje. Vi vet at her har vi en felles vei å gå for å løse utfordringene. Dette er et viktig aspekt som var verbalisert allerede mens man arbeidet med å merke den første pilegrimsveien Oslo – Nidaros: "Å være pilegrim blir slik forstått som en måte å forholde seg til selve livet på: stadig er man i bevegelse og man er villig til oppbrudd fra

fastlåste syn på seg selv og andre, oppbrudd fra levemåter som ikke tar hensyn til at jorden er felles hjem for alt levende" (Fra "Pilegrimsvandring – før og nå –" 1994).

Miljøutfordringene er ikke reflektert inn i utredningen, selv om pilegrimsveien er den lengste 'lære- og undringsboken' for våre relasjoner til natur og alt levende. Ingen vandringer kan som en pilegrimsvandring knytte de mange dimensjoner sammen til en helhet. Menneskets tilknytning til natur er en vesentlig del av Olavstradisjonen. Inntil nå har denne delen av vår felles tradisjon vært lite fokusert, og vi ser store muligheter for å øke både undring over naturens mysterium og viljen til å handle for å berge vårt felles hjem som jorden er. Her kunne det langs de mange ulike veier arrangeres vandringer med temaer under vignetten: "Dette går vi for!"

Det organisatoriske

En fornyet satsing medfører organisatoriske implikasjoner og konsekvenser. Vi er enige at organiseringen skjer gjennom å etablere et nasjonalt pilegrimssenter med regionale pilegrimssentra som videre er lenket sammen i en nettverkslignende organisasjon. Erfaringsvis har de frivillige engasjement og innsats vært stor opp gjennom årene og vil trolig også i fremtiden være en viktig faktor både i organisering og i verksetting av tiltak.

Det forvaltningsmessige

En meget viktig erfaring som er gjort så langt er å bygge videre på, og la infrastrukturen med hensyn til pilegrimsleden være et offentlig ansvar. Vi er uenige i utredningens forslag å endre på dette (jfr tiltak 6a og b). Det forvaltningsmessige ansvar for pilegrimsledene som fylkeskommunen og kommunen har hatt må videreføres, men det er viktig å få etablert en permanent pådriver- og koordineringsfunksjon i dette arbeidet. Kompetansen på skjøtsel så vel som merking med mer kan ligge så vel i det nasjonale som de regionale sentrene.

Det økonomiske

Vi støtter fullt og helt den betydelige økonomiske satsing som forslagene, selv om det er vanskelig å få en fullstendig oversikt over den økonomiske satsningen. Man er konkret på detaljnivå (side 181- 183), men slett ikke på makronivå. Det gjelder blant annet viktige områder som er aktuelle innenfor vårt bispedømme, etablering av pilegrims-herberger (tiltak 2b) og OVF' overtakelse av eiendommer.

Dersom forslagene skal kunne realiseres vil det måtte utløse et stort tverrfaglig arbeid. Dette kommer til å få store ringvirkninger også økonomisk. Her kommer det også til å bli utfordringer når det gjelder ansvarsfordeling i de regionale sentra både angående økonomi og arbeidsansvar.

Tidsplanen

Det er en meget optimistisk fremdriftsplan som uredningen legger for dagen, og vi støtter at satsingen settes i gang raskt og med full tyngde. Men parallelt med å etablere den forslåtte organisasjon, må det som mangler i utredningen innarbeides. Det gjelder erfaring angående bruk av pilegrimsleden, en dypere begrunnelse for oppslutning av vandrere og en bredere implementering av de religiøse og kulturelle verdier som er knyttet til bruk av pilegrimsleden. En handlingsplan frem til år 2030 bør utarbeides. I den anledning er det meget viktig at det legges vekt på at barn og unge både får kunnskap om og erfaring med vandringer. Skal dette bli et fremtidig prosjekt som har lovskraft og bærekraft må det tenkes langsiktig.

Tiltak knyttet opp mot Hamar bispedømme

Tiltak 2.2: Infrastruktur

Som tidligere nevnt er vårt hovedperspektiv at for pilegrimsleden som helhet, er det viktig at veiene lever lokalt. For at de mange ti-talls mil med merket pilegrimsvei som er fordelt over ulike kommuner, lokalsamfunn og grunneiere skal framstå som åpne og gjestfrie overfor se såkalte langvandrere, så må all infrastruktur fungere godt. Slik blir pilegrimssatsingen et samfunnspolitisk løft og gir viktig bidrag til levende bygdelag. Det betyr at eksisterende driftsapparat må styrkes og flere steder utvides, slik som lokale kirkekontor og bemanning ved åpne kirker, lokalt kultur- og foreningsmiljø, private overnattingssteder og frivillighetsapparatet for øvrig. Hos mange vandrere har det så langt rådd en slags forventning at alt skal være mer eller mindre gratis. Å etterkomme slike forventninger gir ingen levekraftig pilegrimsled. Alle må ha noe å leve av.

Tiltak 2a-b: Tilskuddsordninger

Det er viktig med en god infrastruktur og støtter opprettelsen av et nasjonalt fond. Det ligger imidlertid begrenset inntektsmuligheter og investeringsvilje i en så hittil småskala næringsvei som pilegrimsleden representerer. For at disse skal ha en framtid, er det avgjørende med tilskuddsmidler fra for eksempel et pilegrimsfond, Innovasjon Norge eller andre.

Imidlertid savner vi tenkning om hva som er tilstrekkelig dimensjonering av infrastrukturen, ikke minst med tanke på overnattingsbehov. Det bør etableres et noenlunde fast antall pilegrimsherberger, dimensjonert både i forhold til overnattingskapasitet, pris for overnatting og avstand til øvrige herberger. Det bør ikke primært være kommersielle grunner til å åpne pilegrimsherberge, en ideologisk forankring i pilegrimsidé og teologi må stå sentralt. Det bør oppfordres til nær dialog med lokalkirkelige miljøer, blant annet for å sikre tilgang til åpne kirker der hvor pilegrimsherberger etableres.

Tiltak 2.2 c: Merking av veiene

Det er viktig at det er avklart hovedansvar for å samordne vedlikeholdsarbeidet med å holde merking og rydding av hele pilegrimsleden. Kompetansen for all merking innehaes ved det fremtidige nasjonale senter, men det er avgjørende at ansvaret for det konkrete arbeid må ligge på fylkes – og kommuneplan.

Vi kan ikke se at det ligger inne noe forslag til midler for å få merket veiene i begge retninger. Dette har fra vår side vært etterspurt lenge. Dette vil være av stor betydning for den lokale bruk av pilegrimsveiene. Mange vandringer går til lokale mål, og da er ikke retningen til Nidaros det avgjørende. Det er viktig å styrke alt som øker interesse og bruk av pilegrimsveiene lokalt.

Tiltak 2.2i: Nye pilegrimsleder

Siden det i vårt bispedømme i flere områder er lokal interesse og initiativ for å merke nye veier i tilknytning til de eksisterende, er det noe vi vil støtte. Dette gjelder:

1. Åmot knyttes til Østerdalsleden

Åmot kommune har i flere år jobbet for med opparbeidelse av led og ønsker en autorisasjon som pilegrimsled. Leden går fra Pilegrimsskjæret utenfor Rena sentrum og på vestsiden av Renaelva og Storsjøen. Det er ønsket fra både Åmot kommune, Rendalen kommune og Hedmark fylkeskommune å knytte leden sammen med

Østerdalsleden på Åkre i Rendalen. Denne leden skal gå forbi Lia Gård og anses som veldig viktig for Lia Gård sin foreslåtte status som pilegrimsenter. Denne delen av pilegrimsleden er også viktig for forbindelsen mellom Domkirkeodden og Lia Gård som begge er foreslått som pilegrimssenter.

2. Elverum utvikles vestover mot Løten og Hamar

Denne foreslåtte leden mellom Elverum og Hamar vil binde pilegrimsveiene i Hedmark og Oppland sammen. St. Mikaelsskirken ved Rokoberget i Løten er også et viktig kulturminne for pilegrimer i vår region. Alle berørte kommuner er positive til denne leden og har sammen med kirken startet en prosess med mål om opparbeidelse og autorisasjon av pilegrimsleden.

På den måten vil **Østerdalsleden knyttes den til Gudbrandsdalsleden** og møtes på Hamar via leden som kommer fra Oslo på østsiden av Mjøsa. Det gir mulighet for en mer fleksibel bruk av pilegrimsleden i begge fylker.

3. Leden fra Elverum utvikles sørover mot Eidskog

Fra Sverige kom mange pilegrimer på vandring mot Nidaros over riksgrensa ved Eidskog. Det er av flere som ønske om å opparbeide en pilegrimsled fra Eidskog til Vinger for deretter å følge Glomma nordover til den møter Østerdalsleden i Åmot. Parallelt med Glomma nordover går også Finnskogleden. Et annet alternativ er å oppgradere den leden til en pilegrimsled.

4. Pilegrimsveien i Valdres

Vi mener det er viktig å støtte og utvikle at pilegrimstanken kan bli allmenn over hele bispedømmet, også i andre områder enn der vi allerede har veier som fører til Nidaros.

Pilegrimsveien i Valdres er et talende uttrykk for hva lokalt engasjement av utvikling av pilegrimstanken kan utføre. Den ca 160 km lange veien mellom Hedalen stavkirke og St. Thomaskirken på Filefjell ble ferdigstilt og åpnet i 2006. Fra første planleggingsmøte og til veien var ferdig merket og klar til å taes i bruk gikk det bare to år. Det er beklagelig at Valdres i utredningen er tildelt bare en linje samt et kart over veien.

Tiltak 2k: Pilegrimsbåter

Vi støtter forslaget om å autorisere Skibladner som pilegrimsbåt. Mjøsa som ferdselsåre i Innlandet har vært meget viktig. En pilegrimsbåt på Mjøsa gir pilegrimer muligheten til å koble ulike vandringsruter mellom både pilegrimsleden på østsiden av Mjøsa, Gudbrandsdalsleden og Østerdalsleden.

Tiltak 2.3: Pilegrimsprester

Vi er enig i at en pilegrimsprest vil gi både profil og innhold til virksomheten ved et senter. I Hamar bispedømmes tenkning omkring pilegrimsarbeid, hvor alle kommuner og kirkelige fellesrådsområder oppmuntres til å bruke pilegrimsleden, er det ønskelig at pilegrimspresten blir regionens pilegrimsprest.

Andre stillinger ved sentrene er avhengig av egenarten de i utgangspunktet har. Den nåværende pilegrimsprest for hele bispedømmet vil innad i bispedømmet ha en koordinerende funksjon. Vi arbeider for en forståelse av at pilegrimsarbeid ansees som en del av menighetenes naturlige arbeid. Lokale prestekontor og menigheter mangler i dag ressurser til at de kan følge opp vandrere som kommer på en tilfredsstillende måte.

Pilegrimsprestene inngår selvsagt i et tverrfaglig samarbeid med andre kompetanser som knyttes til sentrene.

Tiltak 2.3c,d,e,f:

Vi støtter helhjertet at de foreslåtte pilegrimsprestestillinger i Dovre, Dale-Gudbrands Gard, Granavollen og Rendalen / Lia gård. Vi ser det slik at disse må utvides til fulle stillinger / evt kombineres med annen stilling.

Pilegrimsprest også på Stiftelsen Domkirkeodden og i Valdres

Siden Stiftelsen Domkirkeodden er forslått som et regionalt senter anser vi det som en forglemmelse at det ikke foreslås pilegrimsprest også der. Selv om nåværende pilegrimsprest i Hamar bispedømme er stasjonert på Hamar, så må det imidlertid presiseres at denne pilegrimspresten jobber for biskopen og har et ansvar for hele Hedmark og Oppland, og ikke noe spesielt i Hamar-regionen. Domkirkeodden med Hamardomen er et naturlig senter for pilegrimsarbeidet i Mjøsdistriktet. Det er naturlig å se innlandsområdet med byene Lillehammar, Gjøvik, Hamar og Elverum som en enhet. Den regionale og lokale kirke har allerede et utstrakt samarbeid med Stiftelsen Domkirkeodden. Arbeidet er økumenisk og tverrfaglig. Mye er allerede lagt til rette for et utvidet og målrettet arbeid med pilegrimsledene og pilegrimstradisjonene. Pilegrimsprest knyttet til innlandet og det regionale senteret vil utvikle og videreføre et pilegrimsarbeid i vekst.

Pilegrimsprest i Valdres

Under Tiltak 2.5 forslår vi at det opprettes regionalt senter også i Valdres. Til dette senteret må det også tilsettes en pilegrimsprest.

Tiltak 2.5: Regionale sentra

De regionale sentra som forslås i utredningen og de vi ønsker i tillegg i vårt bispedømme, er alle forskjellige mhp historie, omfang og egenart. Alle de foreslåtte sentra i Hamar bispedømme vil samlet berike bredden og mangfoldet i pilegrimssatsingen.

Et sentralt spørsmål vil være om det skal kreves noen kriterier og betingelser for om et sted langs pilegrimsleden kan kalle seg "regionalt pilegrimssenter".

Utover de aktuelle arbeidsoppgaver og innsatsområder som nevnes, er det grunn til å spørre om det er nødvendig med noen felles kvalitetskrav for å tydeliggjøre sentrenes egenart og funksjon for en pilegrimsled. Det er viktig at senterets region defineres og at det ikke bare blir et lokalt senter.

Vi ser det som ønskelig at pilegrimsledene i hele bispedømmet bli innebefattende innenfor en region. Det vil si for vårt vedkommende vil Gudbrandsdalsleden dekkes opp av Granavollen, Hundorp og Dovre, mens Østerdalsleden må dekkes opp av Domkirkeodden, og Lia Gård. Slik kan regionsområdet for pilegrimsarbeidet på disse sentrene bli større geografisk enn annen kulturell virksomhet som forgår lokalt på sentrene. Dette er en modell som vi mener bør overføres også til de andre bispedømmer som har pilegrimsled og skal få regionale sentra.

Ved siden av at de regionale sentra skal være med å legge til rett og bringe vandrere igjennom regionen til Nidaros på best mulig måte og berike den vandringen, mener vi regionale sentra også må ha som ansvarsoppgave vedvarende å holde pilegrimstanken levende gjennom utstrakt samarbeid med menighetene, ulike lag og organisasjoner. Ikke minst er det viktig at det er et fast organisert samarbeidsprosjekt med skole og kirke i forbindelse med å gi barn kunnskap om og erfaring med vandring langs pilegrimsleden.

Vi er enig i at en pilegrimsprest vil gi både profil og innhold til virksomheten ved et senter. I Hamar bispedømmes tenkning omkring pilegrimsarbeid, hvor alle kommuner og kirkelige fellerådsområder oppmuntres til å bruke pilegrimsleden, er det ønskelig at pilegrimspresten blir regionens pilegrimsprest. Andre stillinger ved sentrene er avhengig av egenarten de i utgangspunktet har.

Samarbeid med skolene i regionen blir viktig. Skal pilegrimssatsingen ha en livskraft i seg i fremtiden, så må barn og unge også gis kunnskap og erfaring med pilegrimstradisjonen.

Vi støtter at alle bygninger ved de regionale sentra overtaes av Opplysningsvesenets fond og leies rimelig ut til formålet. Likeså støtter vi at sentrene finansieres etter knutepunkmodellen med 60 % statlig, 40 % regional, 20 % fylkeskommunal og 20 % kommunal finansiering.

Tiltak 2.5 b,c,d,e:

Vi støtter helhjertet at Dovre, Dale-Gudbrands Gard og Granavollen opprettes som regionale pilegrimssentra.

Det er meget gledelig om planene fra 1990-tallet om pilegrimssenter på Dovre endelig blir virkeliggjort, likeså at Dale-Gudbrands Gard videreutvikles med plass for et pilegrimssenter.

Vi vil spesielt fremheve Granvollen som allerede har arbeidet fram en modell for hvordan slike regionale pilegrimssenter kan utvikles i samarbeid mellom kirke, kommune og fylkeskommune. Både Gran kommunes Stedsutviklingsprosjekt og videreføringen i Prosjekt kulturbasert verdiskapning Granavollen – Tingelstadhøgda, hvor kirken blant flere er en viktig samarbeidspartner, setter Granavollen i en særstilling på nåværende tidspunkt som modellskaper for et slikt utviklingsarbeid. De er også allerede i gang med tenkearbeid/planleggingsarbeid for å legge grunnlaget for et pilegrimssenter ved Søsterkirkene på Granavollen.

En viktig del av innholdssiden for et pilegrimssenter er samarbeid med Den kulturelle skolesekken. På Granavollen har dette vært i gang helt siden starten i 2002 med pilegrimsvandringer for skolebarn. Dette har de erfart som helt grunnleggende for barn og unges identitetsbygging, kunnskap om kulturarven og en fin måte for barn med en annen religiøs bakgrunn og derigjennom bli kjent med vår nasjonale bakgrunn på. Videre har det stadig økt med lokale pilegrimsvandringer, sist også sammen med de andre Hadelandskommunene. Det bør også nevnes at det har vært sommer - åpne kirker på Granavollen fra samme tid som pilegrimsleden ble åpnet i 1997.

Vi går videre inn for at både Stiftelsen Domkirkeodden og Lia Gård blir to selvstendige pilegrimssenter. Domkirkeodden i Hamar er Innlandets viktigste pilegrimssted. Domkirken i Hamar var før reformasjonen hovedsete for Hedmark, Oppland samt for store deler av Vestfold og Buskerud. Det er derfor naturlig at Domkirkeodden blir et pilegrimssenter.

Lia Gård har i mange år jobbet med pilegrimer. De er et naturlig møtested og et anerkjent retreatsenter.

Regionalt pilegrimssenter i Valdres

Ut fra pilegrimsarbeidet som er på gang i Valdres, vil vi også forslå at Valdres får sitt

pilegrimssenter ut fra samme begrunnelse om vi har pekt på ovenfor. Dette senter må få de samme innsatsområder som er antydnet for de øvrige, et koordinerende arbeid med skjøtsel og vedlikehold, og når det gjelder bruk og utvikling av pilegrimstanken. Det vil være naturlig å tenke dette senteret i tilknytning til Norsk Stavkirkesenter som er under utredning. Skulle ikke det bli noe av, kan pilegrimssenteret knyttes til Folkemuseet på Fagernes.

Tiltak 2.7: Åpne kirker

Fra de første deler av Pilegrimsleden ble merket ferdig og tatt i bruk fra 1997, har det hele tiden blant vandrerne vært forventning om å møte åpne kirker. Langs en pilegrimsvei er det selvsagt at kirken er åpne, men her kreves ressurser både hva mannskap og økonomi angår.

Andre tiltak

Tiltak 1: Medlemsorganisasjon

Vi er positive til at Pilegrimsforeningen St. Olav opprettes, likeså lokale /regionale foreninger. Det er viktig at disse foreningene ivaretar det frivillig engasjement. Selv om pilegrimsarbeidet mange steder til nå har vært basert på frivillig innsats så er intensjonen med hele prosjektet at pilegrimstanken nå forankres sterkere i den offentlige sektor. Det er da viktig å finne fram til gode løsninger på de lokale utfordringer i dette samarbeidet. Vi ser foreningene som brobyggere mellom offentlig sektor og frivillig engasjement av mennesker som vil ta et tak til felles beste.

Vi er skeptiske til tankene om at alle som vandrer må melde seg inn i foreningen, da det kan skape A- og B-lag av pilegrimer. All tale om "ekte pilegrimer" må bort (s. 12). I den grad man vil nå en av hovedvisjonene om at "Pilegrimsvandring vil i framtida få stor betydning for alle menneskers liv" (s 10), er det viktig å ha en åpen og inkluderende definisjon av hva en pilegrim er.

Tiltak 2.4: Nasjonalt pilegrimssenter

Vi støtter sterkt modellen med et nasjonalt og flere regionale sentra. Det nasjonale pilegrimssentret bør bruke navnet Nidaros, og ikke Trondheim. Enten bør betegnelsen Nidaros brukes eller Norsk pilegrimssenter.

Tiltak 2.8a: Nasjonalt pilegrimsutvalg

Det er viktig at det opprettes et nasjonalt pilegrimsutvalg med en bred representasjon som antydnet.

Tiltak 2.8b: Kommunale pilegrimsutvalg

Vi anser det også som ønskelig at det opprettes egne pilegrimsutvalg i alle kommunene, eventuelt interkommunale / prostivise pilegrimsutvalg eller ut fra andre lokale regioner der det er naturlig og hensiktsmessig.

Tiltak 2.9.

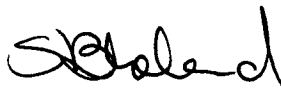
Vi støtter forslag som skissers under Kultur og forskning. Ikke bare er det viktig å utvikle de innholdsmessige sidene med vandringene, men å gå inn i grunnlaget for pilegrimsinteressen i vår tid, se strømninger i tiden og tendensene videre. Uten en fordypet kunnskap om dette faller mye av grunnlaget for hele prosjektet *På livets vei* bort.

Tiltak 2.13: Pilegrimsvandring, særskilte opplegg

Pilegrimsveiene er til nå blitt brukt, og vil også i fortsettelsen brukes på utallige varierende måter. Som nevnt er det ingen veier mennesker vandrer som rommer så mange ulike dimensjoner som dem. Det er naturlig at pilegrimsleden inngår som en del av den kulturelle skolesekken og samarbeid skole- kirke, kirkens trosopplæring og at det tilrettelegges vandring av kortere eller lengre art med ulike temaer. "Vandring i dialog" er også ønskelig både mellom ulike trossamfunn og religioner. Der det er mulig, er det også ønskelig at det tilrettelegges vandring for funksjonshemmede.

Med vennlig hilsen

Solveig Fiske
biskop

Siv S. Birkeland e.f.
stiftsdirektør

Arne Bakken
pilegrimsprest
Direkte innvalg: 62 55 03 52